सरुमारनी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

प्यूठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

सरुमारानी गाउँपालिका, प्यूठानको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको अवस्था

मितिः २०७८/०९/२५-२६

स्थानः सरुमारानी गाउँपालिकाको कार्यालय

विषयसूची

१.	**पृष्ठभूमि**	१
२.	**अध्ययनको महत्व**	२
३.	**लैससास परीक्षणको उद्देश्यहरू**	३
४.	**अध्ययनका क्षेत्रहरू**	४
५.	**अध्ययनको विधि र तरिका:**	४
६.	**सहभागिहरू**	५
७	**मुख्य उपलब्धिहरू**	५
८.	**लैससास परीक्षण विश्लेषण औजारहरू ७ मुख्य उपलब्धिहरू**	६
९.	**लैससास परीक्षण बिधिवाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था**	६
१०.	**लैससास परीक्षण पश्चात सूचक उपसूचक तथा कार्यसूचकहरूले प्राप्त गरेका अङ्क**	७
	१०.१ लैगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र मापनका अवस्थाहरू	७
	१०.२ सरुमारानी गाउँपालिकामा लैससास परीक्षणको शीर्षकगत प्राप्तांक तालिका	५९
	१०.३ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक परीक्षणका सूचकहरूमा प्राप्त नतिजालाई माकुरी जालो र स्तम्भ चित्रमा प्रस्तुत	६०
	१०.४ लैससास परीक्षणका उपसूचकहरूमा प्राप्त नतिजाको माकुरी जालो र स्तम्भ चित्र	६१
१०.	**सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौती विश्लेषण**	६२
११.	**सरमैरानी गाउँपालिकाको लैससास विकास कार्ययोजना**	६७
१२.	**निष्कर्ष**	७८
१३.	**सुझाव**	७८
अनुसूचीहरू		**८०**
	अनुसूची १: सहभागीको विवरण	८०
	अनुसूची २: कार्यक्रमको फोटोहरू	८२
	अनुसूची २: माइन्यूटस	८४

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधान २०७२ संविधानसभाको माध्यामबाट निर्मित संविधान हो । संविधानसभाको माध्यामबाट संविधान निर्माण गरिनु भनेको जनताले आफ्नो लागि आफ्नो संविधान आफैं निर्माण गरेको भन्ने बुझिन्छ । तसर्थ, नेपालको संविधानले विगतमा हुने गरेका सबैप्रकारका भेदभावलाई अन्त्य गर्दै सभ्य समाज निर्माण गर्ने संकल्प बोकेको छ । संविधानको प्रस्तावनामा नै सबै प्रकारको विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्दै जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैंगिक विभेद र सबै प्रकारको जातीय छुवाछुतको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प बोकेर राज्यका सबै अंग, तह र क्षेत्रगत विषयहरूमा लैससासको विषयलाई आन्तरिकीकरण, मूलप्रवाहीकरण र संस्थागत गर्ने उद्देश्य बोकेको छ ।

संविधानले सबै वर्ग, क्षेत्र, लिंग, समूदायको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न मौलिक हकसम्वन्धी धारामा विशेष व्यवस्था गरेको छ । संविधानको धारा १७ ले सबै नागरिकलाई स्वतन्त्रताको हक प्रदान गरेको छ भने धारा १८ ले समानताको हक व्यवस्था गरि प्रत्येक नागरिक कानूनको दृष्टिमा सबै समान हुने तथा कसैलाई पनि कानूनको समान संरक्षणबाट बञ्चित नगरिने भन्ने व्यवस्था गरेको छ। सामान्य कानूनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म वर्ण, जात, जाति, लिंग, शारीरिक अवस्था, अपांगता, स्वास्थ्य स्थिति, बैबाहिक स्थिति, गर्भावस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र बैचारिक आस्था वा यस्तै अन्य कुनै आधारमा भेदभाव गर्न पाइने छैन्। त्यस्तै संविधानको समानताको हक सम्वन्धी व्यवस्थामा सामाजिक र साँस्कृतिक रुपले पछाडि परेका समूदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासको लागि विशेष प्रावधानहरूको व्यवस्था गरिएको छ। त्यस्तै सामाजिक न्याय सम्वन्धी हकले राज्यका हरेक सरकारमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तको आधारमा जनताको सहभागीताको अधिकार स्थापित गरिएको छ। धारा २४ मा छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, धारा २९ मा शोषण विरुद्धको हक, धारा ३८ मा महिलाको हक, धारा ३९ मा बालबालिको हक, धारा ४० मा दलितको हक, धारा ४१ मा जेष्ठ नागरिकको हक, धारा ४२ मा सामाजिक न्यायको हक र धारा ४३ मा सामाजिक सुरक्षाको हक प्रदान गरी प्रत्येक व्यक्तिको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको लागि संविधानमा नै विशेष व्यवस्था गरेको पाइन्छ । यसप्रकार संविधानको मौलिक हकको प्रावधानलाई विश्लेषण गर्दा अन्य लोकतान्त्रिक मुलुकहरूले व्यवस्था गर्न नसकेका नागरिकका अधिकारहरूलाई नेपालको संविधानले समेट्न सफल भएको विश्वास गरिएको छ ।

राज्य सबैखाले भेदभाव अन्त्यको लागि कृयाशिल छ तसर्थ, मुलुकले विभिन्न मितिमा विभिन्न मानवअधिकार सम्वन्धी विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरूलाई अनुमोदन गरी समाजमा हुने कुनै पनि विभेदलाई स्वीकार नगर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गरेको छ। सन् २०१६ जनवरी १ बाट लागू भएको दिगो विकास लक्ष्यलाई नेपालले समेत हस्ताक्षर गरी सबै प्रकारका गरिबीको उन्मूलन गरी समान, न्यायपूर्ण र सुरक्षित विश्व निर्माण गर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गरेको छ। दिगो विकास लक्ष्यको लक्ष्य नं. ५ अनुसार लैंगिक समानता हासिल गर्ने र सबै महिला, किशोरी र बालिकालाई सशक्त बनाउने लक्ष्य रहेको छ। यसको लागि महिला, किशोरी र बालिका विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभावको अन्त्य गर्ने, मानव बेचविखन र यौन लगायत अन्य शोषण सहित सार्वजनिक र निजी क्षेत्रमा महिला, बालिका र किशोरीमाथि हुने सबै प्रकारका हिंसाको अन्त्य गर्ने तथा राजनीतिक, आर्थिक र सार्वजनिक जीवनका सबै निर्णायक तहमा महिलाहरूको पूर्ण प्रभावकारी सहभागिता तथा समान अवसर सुनिश्चित गर्ने लगायतका लक्ष्य निर्धारण गरिएको छ । सोही लक्ष्यलाई सफल बनाउन स्थानीय कानूनहरूलाई लैससासमुखी बनाएर प्रभावकारी ढंगबाट कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ । यद्यपि संविधान र कानूनले सबै प्रकारको विभेदको अन्त्यको घोषणा गरे पनि आज पनि सामाजिक

गतिविधिमा विभिन्न खाले विभेदहरू कायम नै रहेका छन् । त्यसलाई समाधान गर्न राज्यका तीनै तहले विशेष नीति अपनाउनु आवश्यक छ ।

अधिकारलाई स्थानीय तहबाट नै प्रत्याभूत गर्नु पर्ने मान्यता अनुरुप निर्माण भएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धमा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्वन्धी व्यवस्था उल्लेख गरेको छ । नगर तथा वडा कार्यालयले आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपांगता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्वन्धी काम गर्ने व्यवस्था गरेको, विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव र सौहाद्रता कायम गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने गराउने व्यवस्था गरेको र स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा महिला तथा पिछडिएका वर्गको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समूदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी योजना छनौटमा जोड दिदै लैससास प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसै गरी स्थानीय सरकारले प्रत्येक वर्ष आर्थिक वर्ष समाप्त भएको प्रथम चौमासिक भित्र लैससास परीक्षण गरिसक्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था गरेको छ।

लैससास परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ को परिच्छेद ३ अनुसार लैससास परीक्षण कार्यको सहयोग तथा समन्वयका लागि स्थानीय सरकारले स्थायी प्रकृतिको कार्यान्वयन समिति र कार्यदल गठन गर्नु पर्नेछ । कार्यान्वनय समितिको संयोजनमा कार्यदलले लैससास परीक्षणको लागि कार्ययोजना तयार गरी कार्य प्रारम्भ गर्नु पर्दछ। कार्यदलले आवश्यकता अनुसार कार्य प्रारम्भ पूर्व र प्रतिवेदन तयारी पश्चात् लैससास परीक्षण कार्यशाला संचालन गर्नु पर्दछ। कार्यशाला संचालन पूर्व बार्षिक योजना, आवधिक योजना, बार्षिक प्रतिवदेन, आर्थिक प्रतिवेदन लगायतका स्थानीय सरकारको दस्तावेजहरूको लैससासको दृष्टिकोणले विश्लेषण गर्नु पर्दछ । लैससास परीक्षणको क्रममा आफ्नो स्थानीय तहको स्वःमूल्याङ्कन गर्नका लागि नीति, कानून, योजना, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह, शुसाशन तथा उत्तरदायित्व गरी पाँच वटा विभिन्न मूल शीर्षकहरू भित्र २२ वटा सहायक शीर्षकहरू र ती सहायक शीर्षकहरूलाई अझ बढी प्रष्ट बनाउनका लागि १०० वटा सूचकहरूमा केन्द्रिकृत भएर कार्य गर्नको लागि व्यवस्थापन गर्दछ । अतः तिनै सूचकहरूको आधारमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूसंग छलफल गर्नुपर्ने हुन्छ । छलफलको आधारमा उक्त बुँदाहरू मध्ये राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्था लाई ० अंक प्रदान गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रत्येक सूचकमा अंक प्रदान गर्दा सोको प्रमाणीकरणको आधारलाई पनि विश्लेषण गरी प्राप्त नतिजालाई माकुरीजालो तथा स्तम्भ चित्रको माध्यमबाट सहभागीहरू माझ प्रस्तुत गर्नु पर्दछ। लैससास परीक्षणको सैद्धान्तिक पक्षको अनुसरण लैससास परीक्षण कार्यविधिको महत्वपूर्ण पाटो भएकाले यसको सफल कार्यान्वयनबाट आफ्नो लैससास क्षेत्रको विकासको उत्तरदायित्व पूरा गर्न स्थानीय सरकारलाई ठूलो टेवा पुग्ने गर्दछ । यसबाट प्राप्त निष्कर्षहरूले पालिकाको लागि भविष्यको रणनीति तथा योजना तयार गर्ने सघाउ पुऱ्याउँदछ। अतः स्थानीय तहका लागि लैससास परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ को अधिनमा रही **प्यूठान जिल्ला, सरुमारानी गाउँपालिका**को आ.व.०७८।०७९ को लैससास परीक्षण गरिएको छ ।

२. अध्ययनको महत्व

सरुमारानी गाउँपालिकाले पालिका भित्रका महिला, जनजाती, आदिबासी, दलित, सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा पछाडि पारिएका वर्ग एवम् समुदायको सहभागितालाई बढाएर विकास प्रकृयालाई संस्थागत गर्ने

पक्षमा जोड दिएको छ । यस क्षेत्रको विकासका लागि भएका श्रोत र साधनहरूको बाँडफाँड, कार्यान्वयन तथा परिचालन र त्यसबाट प्राप्त प्रतिफलको उपभोगमा लैससास परीक्षणले सामाजिक समानता ल्याउने उद्देश्य राखेको छ । पालिकावाट सम्पादन हुने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन तथा लैङ्गिक स्थितिको पहिचान र योजनाबद्ध तवरबाट लैङ्गिक उत्तरदायी विकास प्रकृयालाई संस्थागत गर्न लैङ्गिक परीक्षणको आवश्यकता महसुस गरिएको छ । लैससास परीक्षण प्रकृया आफैमा एउटा सहभागितामूलक स्वःमूल्याङ्कन कार्य भएकोले कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूको व्यक्तिगत तथा संस्थागत कृयाकलापहरूलाई लैङ्गिक समानता र महिला सशक्तिकरणको क्षेत्रमा काम गर्न उत्साह जगाउँछ । साथै यस प्रक्रियामा संलग्न पक्षलाई लैङ्गिक पक्षमा उत्तरदायी हुने तर्फ पनि उन्मुख गराउँदछ । यस प्रक्रियाले स्थानीय तहको लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण तथा महिला सशक्तिकरण सम्बन्धी कार्यक्रममा समेत प्रभावकारिता बढाउन र संस्थागत अपनत्वको भाबना कायम गर्न पनि सघाउ पुऱ्याउँदछ । सरुमारान गाउँपालिकामा पहिलो पटक लैससास परीक्षण कार्यक्रम गरिएको हो । यस वर्षको परीक्षणमा ५२ अंक प्राप्त भएको कारण पालिकाले लैससासको क्षेत्रमा विकास धेरै कार्य गर्न बाँकी रहेको देखिन्छ । प्रस्तुत पहिलो परीक्षणको कारणबाट आगामी बर्षहरूमा पालिकाले प्रभावकारी नीति बनाउन मद्दत पुग्ने विश्वास गरिएको छ । महिला र पुरुषको समानुपातिक विकास वेगर समुन्नत समाजको कल्पना गर्न सकिदैन् । समुन्नत समाज निर्माणको लागि समानुपातिक विकास आजको आवश्यकता हो । समग्र राष्ट्र विकासमा महिला र पुरुषको समान महत्व हुदाहुदै पनि व्यवहारमा समानता देखिदैन । आधा जनसंख्या ओगटेको महिलाहरूको विकासमा राज्यले संविधान प्रदत्त हक अधिकारको कार्यान्वयन गर्न तथा विभिन्न मितिमा भएका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरिएका प्रतिवद्धताहरूलाई पूरा गर्न विशेष ध्यान दिनु पर्ने हुन्छ । संविधानको मर्म र भावना अनुरुप लैंगिक विभेदको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्ने तथा समानुपातिक, समावेशी तथा सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्नको लागि संघीय संरचना अन्तर्गत स्थानीय तहले आफ्नो नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई लैंगिक उत्तरदायी बनाउँदै आन्तरिकीकरण गर्नु आवश्यक छ ।

३. लैससास परीक्षणको उद्देश्यहरू

- लैससास मार्फत स्थानीय सरकारको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरूमा महिला र सीमान्तकृत समूहहरूलाई समावेश गरी लैगिंक समानता र सवै जात, जातीको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैंगिक अन्तरहरूको प्रभावलाई सम्वोधन गर्दै लैंगिक मूलप्रबाहिकरण र सशक्तिकरण गर्दै लाने ।
- महिला र सीमान्तकृत समूहहरूलाई समावेश गरी उनीहरूको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिबृद्धि गरी स्थानीय तहको विकास प्रकृयामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।
- समावेशीकरणको लक्ष्यलाई स्थानीय तहको संरचना र कार्य योजनामा स्थान दिने ।

४. अध्ययनका क्षेत्रहरू

क स	अध्ययनका क्षेत्रहरू
१	**नीति, कानून, योजना**
	➢ नीति र कार्यमा समावेशिता सहभागीता
	➢ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
	➢ बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
२	**संस्थागत व्यवस्था**
	➢ कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
	➢ कार्यप्रणाली समावेशी
	➢ समिति, उपसमिति र कार्यदलमा
	➢ वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता
	➢ तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन
३	**मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास**
	➢ मानव संशाधन तथा क्षमता विकास
	➢ अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना
	➢ कानूनी साक्षरता
	➢ विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता
४	**सेवा प्रबाह**
	➢ पूर्वाधार विकास
	➢ प्रजनन् स्वास्थ्य
	➢ शिक्षा कार्यक्रम
	➢ खानेपानी तथा सरसफाई
	➢ स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन
५	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व**
	➢ सुशासन
	➢ उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता
	➢ सूचना तथा सञ्चार
	➢ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
	➢ समन्वय र सम्वन्ध विस्तार

५. अध्ययनको विधि र तरिका:

लैससास परीक्षणले एउटा पक्षलाई मात्र नभई सबै पक्षलाई समेटेर स्थानीय सरकारलाई सुधारात्मक बाटोमा लैजान मद्दत गर्ने भएकोले विषयवस्तु सुहाउँदो विधि वा प्रकृयाहरू अपनाउनु आवश्यक छ । लैससास दिग्दर्शन, २०७८ को अधिनमा रही सरुमारानी गाउँपालिकाका **अध्यक्ष झगबहादुर विश्वकर्मा**को

संयोजकत्वमा गठित कार्यान्वयन समिति तथा **उपाध्यक्ष श्री मिना कुमारी सोमै**को संयोजकत्वमा गठित कार्यदलले गाउँपालिकाका कर्मचारी, जनप्रतिनिधिहरू र संघसंस्थाहरूका प्रतिनिधिहरूवीच छलफल गरी मूख्य सरोकार तथा सम्बन्धित शाखाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक परीक्षणका लागि निर्धारित संरचनाको माध्यमवाट संस्थाको स्वःमूल्याङ्कन गरी नतिजा सार्वजनिक गरिएको थियो । कार्यशाला संचालन गर्न सहभागितात्मक विधि अवलम्बन गरिनुका साथै अनुभवजन्य सिकाई प्रकृयालाई प्रयोगमा ल्याइएको थियो । प्राप्त नतिजालाई लिखित प्रतिवेदन बनाई प्रस्तुतिकरण गरिएको थियो । प्रस्तुतिमा प्राप्त नतिजालाई थप प्रस्ट पारेर साझा वुझाई तथा सहमति कायम गरिएको थियो ।

- गाउँपालिकाको नीति, कार्यक्रम, बजेट आदिको अध्ययन तथा विश्लेषण ।
- गाउँपालिकाको ऐन, निर्देशिका तथा कार्यविधि लगायतका दस्तावेजहरूको अध्ययन ।
- वार्षिक योजनाको अध्ययन ।
- बार्षिक प्रगति समिक्षा प्रतिवेदनको अध्ययन ।
- मूख्य व्यक्तिहरू (प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, योजना तथा प्रशासन शाखा प्रमुख, अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष र विषयगत शाखाका प्रमुखहरू) संग सूचना संकलनको लागि छलफल तथा अन्तरवार्ता ।
- लक्षित वर्गसंग समूहगत छलफल ।

६. सहभागिहरू

लैससास परीक्षणमा निम्न अनुसारको सहभागिता रहेको थियो

क्र.सं.	सहभागीहरू	सहभागी संख्या	कैफीयत
१	गाउँपालिकाका अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष	२	
२.	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	१	
३	गाउँपालिकाका वडा अध्यक्षहरू	६	
४	गाउँकार्यपालिकाका महिला जनप्रतिनिधिहरू	७	
५	गाउँपालिकाका दलित, अल्पसंख्यक र जनजाती जनप्रतिनिधिहरू	१	
६	गाउँपालिकाका विभिन्न शाखाका प्रमुखहरू	१५	

७ मुख्य उपलब्धिहरू

- लैससासका ५ वटा शीर्षक, २२ वटा उपशीर्षक तथा १०० वटा कार्यसूचक माथीको स्वःमूल्याङ्कन र छलफल पश्चात्त गाउँपालिकाले नीतिगतरुपमा प्राथमिकताका आधारमा योजना बनाई कार्यविस्तार गर्ने प्रतिबद्धता गरेको ।
- गाउँपालिकाले सामाजिक विकासका क्षेत्रको कार्यविस्तार गरेको ।
- लैससासका सूचकहरूबारे गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा सरोकारवाला निकायहरूलाई जानकारी भएको ।
- लैससास मैत्री पूर्वाधार विकासमा ध्यानाकर्षण बढेको ।
- दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तीका लागि ध्यानाकर्षण भएको ।

८. लैससास परीक्षण विश्लेषण औजारहरू ७ मुख्य उपलब्धिहरू

- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको पक्षबाट गाउँपालिकाको संस्थागत, नीतिगत र कार्यक्रमको सूचकहरूलाइ आधार मानी माकुरी जालो, बार डायग्रामबाट विश्लेषण गरिएको ।
- गाउँपालिकाका सवल र कमजोर पक्ष एवं अवसर तथा चुनौतिहरूको बिश्लेषण गरिएको ।

९. लैससास परीक्षण बिधिवाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था

सरुमारानी गाउँपालिकामा लैससास परीक्षणको अभ्यास पहिलो पटक भएको भए पनि यसमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूको चासो रहेको पाइयो। गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यक्रममा क्रमशः लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण सम्वन्धी नीति निर्माण गरी कार्यक्रम अघि बढाएको र नीति बनाउन बाँकी कार्यक्रमहरूको हकमा प्रदेशकै नीति तथा कानूनलाई आधार मानेर गर्ने गरिएको पाइयो । लैससासको क्षेत्रमा जनचेतना जगाउने उद्देश्यले विभिन्न महत्वपूर्ण अवसरहरू जस्तैः महिला दिवस, अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार दिवस, बाल दिवस लगायतका महत्वपूर्ण राष्ट्रिय अवसरहरूमा लैङ्गिक हिंसा विरुद्धका जनचेतनामूलक सूचनाहरू सार्वजनिक स्थलहरूमा टाँसगर्ने तथा सोही विषयमा आवश्यकता अनुसार विभिन्न कार्यक्रम गरी छलफल एवं अन्तरक्रिया संचालन गर्ने र नागरिकलाई चेतनशिल बनाउने लगायतका प्रयत्नहरू गरिएका छन् । गाउँ कार्यपालिकामा महिलाको सहभागिता करिव ४२ प्रतिशत रहेको, विभिन्न कार्यक्रम तथा समितिहरूमा महिला सहभागिता उल्लेख्य रहेको भएता पनि निर्णय प्रकियामा महिलाको सकृय सहभागित सन्तोषजनक नरहेको पाइयो। लैससास परीक्षणको चरण अर्न्तगतको कार्यन्वयन चरणमा स्वःमूल्याङ्कन मार्फत कार्यसूचकहरूको अङ्कभार प्रस्तुती पश्चात गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूले लैससासको क्षेत्रमा धेरै कार्य शुभारम्भ गरेको अनुभव गरेता पनि लैससास परीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन प्रस्तुती पश्चात गाउँपालिकाले यस क्षेत्रमा अझ धेरै कार्यहरू गर्न बाँकी रहेको र आगामी दिनमा योजनावद्ध तरिकाले अगाडि बढ्ने प्रतिवद्धता जाहेर भयो। लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणको क्षेत्र फराकिलो साथै सूचकहरू स्पट हुन नसक्दा गाउँपालिकाले यस क्षेत्रमा बजेट विनियोजन गर्नलाई गहकिलो कार्यक्रमहरू ल्याउन टोलटोलमा यस विषयमा जनचेतना फैलाउन जरुरी रहेकोले आगामी दिनमा योजना तर्जुमाको समयमा योजनावद्ध तरिकावाट अगाडि बढ्न सके यस क्षेत्रमा उपलब्धिमूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न सकिने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

१०. लैससास परीक्षण पश्चात सूचक उपसूचक तथा कार्यसूचकहरूले प्राप्त गरेका अङ्क

१०.१ लैगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र मापनका अवस्थाहरू

नोटः मूल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अङ्क, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अङ्क र अति कमजोर अवस्थालाई ० अङ्क दिनु पर्नेछ । तल दिएको तालिकामा प्रत्येक सूचकमा '१', '५.०', र '०' अङ्क पाउने अवस्था र सोको प्रमाणिकरणको आधार राखिएको छ । यी सूचकमा गरिने मूल्याँङ्कन सामूहिक मूल्याँकन हो । समूहमा पहिला सूचकमा छलफल गरी सोको अवस्थाबारे सहमतिमा अङ्क प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता/सहभागिता		१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यादेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहकोनीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यादेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यादेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन आँसिक रुपमा मात्र समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यादेशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र समावेशी शब्द चयन र सहभागितामूलक हुने गरेको	जेष्ठ नागरिक, अपांग लगायतका व्यक्तिको सुरक्षाको लागि बिभिन्न नीति, निर्देशिका तथा कानून निर्माण ।
२				१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएनभएको बारे आँसिक	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त	छलफल, गोष्ठीको माइन्युट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					लेखाजोखा गर्ने गरे/नगरेको ?			भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको	रुपमा मात्र लेखाजोखा गर्ने गरेको	भएनभएको बारे लेखाजोखा गर्ने नगरेको	
३				१.१.३	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानून, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी कुराहरू समावेश भए/ नभएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी कुराहरू समावेश भएको	स्थानीय सरकारको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी कुराहरू आँसिक रुपमामात्र समावेश भएको	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्वन्धी कुराहरू समावेश नभएको	बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम एवं बजेट
४				१.१.४	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन/छैनन् ? (स्थानीय ऐन, कानून, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको)	०-१	०	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेसम्बन्धी अलग्गै नीति भएको र यस्तो नीति स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश गरिएको	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेसम्बन्धी अलग्गै भएको तर स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश नगरिएको	स्थानीय सरकारको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेसम्बन्धी अलग्गै नीति नभएको र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समेत कुनै खास व्यवस्था नगरिएको	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५				१.१.५	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ/छैन ?	०-१	१	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न पर्याप्त प्रावधान राखिएको	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्ने खालका केही प्रावधानमात्र समावेश गरिएको	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्न कुनै प्रावधान नराखिएको	कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू
६				१.१.६	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए/ नमिलाएको ?	०-१	१	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहि अनुरूप कार्यन्वयन हुने गरेको	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको तर कार्यान्वयन नभएको	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध नमिलाएको	गाउँपालिकाको कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू
७				१.१.७	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे/नरहेको ?	०-१	१	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने केही प्रावधानमात्र रहेको	महिला र पुरूषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको	नीति तथा निर्णय पुस्तिका
८				१.१.८	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी	०-१	०	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने	स्थानीय तहको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे/नरहेको ?			विभेद रोक्ने प्रावधानहरू रहेको	विभेद रोक्ने केही प्रावधान रहेको	उपर हुने विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको	
९		योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन		१.२.१	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको छ/छैन ?	०-१	०.५	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि आँसिक रुपमामात्र नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको	आवधिक योजना र वार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश नगरिएको	गाउँपालिकाको बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम एव बजेट विनियोजन
१०				१.२.२	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे/नगरेको ?	०-१	१	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहमध्ये केहीको लागिमात्र प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको	गाउँपालिका /नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने नगरेको	गाउँपालिकाको घोषित बजेट एवम नीति तथा कार्यक्रमहरू

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
११				१.२.३	स्थानीय सरकारको योजना सूची लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरे/नगरेको (योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ, वस्तीस्तरबाट आएका योजना कार्यकमहरूलाई समेटे नसमेटेको परीक्षण)	०-१	१	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहहरूको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा केही मात्र लक्षित समूहको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका केही योजनामात्र प्राथमिकीकरणमा पर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहको सक्रीय सहभागितामा तयार हुने नगरेको र उनीहरूले माग गरेका योजनाले सामान्यतया प्राथमिकता नपाउने गरेको ।	बजेट तथा कार्यक्रम
१२				१.२.४	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए/नभएको ?	०-१	१	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भएको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा सामान्य छलफल भएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल नभएको	बैठकको निर्णय तथा नीति कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१३				१.२५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए/नगरिएको (तयारी प्रतिवेदन) ?	०-१	०	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार केही कार्यक्रम तय हुने गरेको	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने नगरिएको	
१४				१.२६	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरू मध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसार केही कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजन गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगरेको बजेट विनियोजन पनि गर्ने नगरेको	पालिकाको बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
१५				१.२७	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बने/नबनेको ?	०-१	१	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई सिमित रुपमा प्रत्यक्ष लाभ र केही अप्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी बनेको	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी नबनेको	गाउँपालिकाको योजना दस्तावेज

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१६				१.२.८	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए/नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए/नदिएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको, मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता गर्ने र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिने नीति लिएको	स्थानीय सरकारका उपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता नभएको, मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी पनि नदिएको	पालिकाको नीतिगत कार्ययोजना
१७		बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन		१.३.१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडा वर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिए/नगरिएको ?	०-१	१	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने गरिएको	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गका समूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने (विश्लेषण) गर्ने नगरिएको	छलफल तथा अर्न्तक्रिया कार्यक्रमको निर्णय पुस्तिका

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१८				१.३.२	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिए/नगरिएको ?	०-१	०	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरिएको ।	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माणएवं परीक्षण गर्न कहिले काहीँ बजेटको व्यवस्था हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारका क्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण गर्न बजेटको व्यवस्था हुने नगरेको ।	
१९				१.३.३	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिए /नगरिएको ?	०-१	०	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरेको	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश भएपनि पर्याप्त नभएको	परीक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट व्यवस्था हुने नगरेको	
२०				१.३.४	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयमा खर्च गरिए/नगरिएको ? बजेट तथा कार्यक्रमबीच भिडान)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयमा खर्च गर्ने गरिएको	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि कहिले कहीँ बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने गरिएको ।	स्थानीय सरकारको बजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि बजेट विनियोजन तथा उनीहरूको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने नगरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
२१	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व		२१.१	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको छ/छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व रहेको अवस्था ।	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व रहेको अवस्था	स्थानीय सरकारको निर्णायक तहमा (कर्मचारी/ पदाधिकारी) महिलाहरूको समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत पनि प्रतिनिधित्व नरहेको अवस्था	संस्थाको पार्श्वचित्र
२२				२१.२	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको छ/छैन ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको अवस्था ।	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायमध्येबाट केही समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको सिमित समावेशी प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको अवस्था ।	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्ने रणनीति लिइएको छैन ।	पदपूर्तिको सम्वन्धी नीति, कानून

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
२३				२.१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको जनप्रतिनिधि समावेश गरेको कार्यटोली मार्फत दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा बिशेष समुदायलाई बिशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेर सेवा दिने नगरेको ।	गाउँपालिकाको परिचय
२४				२.१.४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको/नलिएको ?	०-१	०	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई समेत सेवा प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर पाइने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति नरहेको ।	नीति तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
२५		कार्यप्रणाली समावेशी		२.२.१	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ/छैन ?	०-१	१	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति रहेको ।	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति भएपनि कार्यान्वयनमा नरहेको	महिला रपुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति नरहेको ।	गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम
२६				२.२.२	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ/छैन ? लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिए/नगरिएको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको)	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको) तर कार्यान्वयनमा नरहेको	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था नगरिएको ।	गाउँपालिकाको बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
२७				२.२.३	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागिआचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छ/छैन ?	०-१	०	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागिआचार संहिता बनाएर लागु गरिएको ।	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाव र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्वन्धी आचार संहिता रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाव र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्वन्धी आचार संहिता केही पनि नरहेको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
२८				२.२.४	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए नभएको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए⁄नभएको अनुगमन गरे⁄नगरेको ?	०-१	०	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन समेत गरेको	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेतापनि यस समितिले वडा तहमा योजना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन नगरेको	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता नरहेको र यस समितिले वडा तहमा योजना सम्वन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन समेत नगरेको	
२९		समिति, उपसमिति रकार्यदलमा		२.३.१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे⁄नरहेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको ।	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेपनि व्यवहारमा केहीको मात्र प्रतिनिधित्व हुने गरेको।	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था नरहेको ।	पालिकाको नीति र पालिका एवं वडाहरूको निर्णय

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३०				२.३.२	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाए/नपाएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन पाएको ।	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफलमा भागलिन पाए पनि निर्णय निर्माणमा भूमिका खेल्न नसकेको ।	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन नपाएको ।	गाउँपालिकाले विभिन्न मितिमा गरेका निर्णय पुस्तिका
३१				२.३.३	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारलेगठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण नगरी नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्वन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण र सुझाव केहीपनि दिने नगरेको ।	निर्णय पुस्तिका

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३२				२.३.४	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको प्रायः कार्यान्वयन हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन कहिले काहीँमात्र हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने नगरेको ।	पालिकाको योजना तथा कार्यक्रम
३३		वित्त व्यवस्थापनप्रणालीमा समावेशिता		२.४.२	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गरिएको/नगरिएको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना भएको ।	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोष स्थापना गर्ने निर्णय भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहमा महिला विकास, लैङ्गिक हिँसा बिरूद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि छुट्टै कोष स्थापना नभएको ।	बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, बजेट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३४				२.४.२	के आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोछ ? उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ?	०-१	१	आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको तथा उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको।	आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको तर उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा भने नभएको।	आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था तथा उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा नभएको।	बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट
३५				२.४.३	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्था भएको छ ? सो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको छ ?	०-१	०	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्था भएको तथासो अनुसार कार्यक्रम पहिचान गरिएको।	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्था भएको तरसो अनुसार कार्यक्रम पहिचान नगरिएको।	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेट तथा कार्यक्रम प्रवन्ध नै नभएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३६				२.४.४	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे/नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे पनि कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने नगरेको ।	स्थानीय सरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था नगरेको र कम्प्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना पनि नदिने गरेको ।	निर्णय पुस्तिका
३७		तथ्याङ्क सङकलन तथाव्यवस्थापन		२.५.१	के स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ? (लिंग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति आदि) गाउँ/नगर प्रोफाइल ।	०-१	०.५	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका (लिंग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्यांङ्क संकलन गर्ने गरेको र खण्डीकृत तथ्यांङ्कको समय समयमा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका (लिंग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलनगरेको तर खण्डीकृत तथ्यांङ्कको अध्यावधिकनगरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका (लिंग, उमेर, जात र आर्थिक स्थिति आदि) समावेश भएको आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलन पनि नगरेको ।	पालिकाले गरेको सर्भेक्षण कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३८				२.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे/नगरेको ? (गाऊं/नगर प्रोफाईल)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरेको तर छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	स्थानीय सरकारलेआफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान नै नभएकोले छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने नगरेको	पालिकाको पार्श्वचित्र
३९				२.५.३	के स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ?	०-१	०	स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नगरेको ।	
४०				२.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन गरेपनि तथ्याँक अध्यावधिक नगरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याँक अध्यावधिक गर्ने नगरेको ।	बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथाक्षमता विकास		३.१.१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे/नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए/नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए/नआएको ?	०-१	०.५	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने गरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार भएपनि छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको तथा यस्ता कार्यमा भए गरेको खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको, छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समेत स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरणको अभिलेख
४२				३.१.२	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/कमर्चारीहरले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वा छैनन् र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो/थिएन ?	०-१	०	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको ।	स्थानीय सरकारका पदाधिकारी/कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिए पनि तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको ।	स्थानीय सरकारका सबै पदाधिकारी/ कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम नलिएका र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४३				३.१.३	तालिमका विषय वस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ/छैन ?	०-१	०	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग तथा महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको ।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिए पनि तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने नगरिएको ।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग हुने नगरेको , महिलाका आवश्यकता पनि नसमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण समेत लिने नगरिएको ।	
४४				३.१.४	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण) छन/छैनन्? सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरिएको छ/छैन ?	०-१	०.५	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू रहेका र सो अनुसारको वजेट विनियोजन हुने गरेको ।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू भएपनि सो अनुसारको वजेट विनियोजन हुने नगरेको ।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरू को क्षमता अभिवृद्घिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू र सो अनुसार वजेट विनियोजन हुने नगरेको ।	पालिकाको योजना तथा कार्यक्रम र बजेट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४५				३.१.५	के स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् ? (विषयगत तालिम प्राप्त जनशक्ति संख्या)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको ।	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिन तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने केही मानवीय श्रोत रहेको ।	स्थानीय सरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम दिने तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने मानवीय श्रोत नरहेको ।	बार्षिक बजेटमा विनियोजन
४६				३.१.६	के स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ ?	०-१	०	स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था रहेको ।	स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था भएपनि जनशक्ति नखटाइएको ।	स्थानीय सरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्वन्धी जनशक्ति नहेको ।	
४७				३.१.७	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे/नरहेको र कार्यान्वयन भए/नभएको ? (संचालित तालिम कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन हुने गरेको ।	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षाका हुने गरेपनि सबैले अवसर नपाएको ।	महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षाका हुने नगरेको र कार्यक्रम समेत नरहेको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४८				३.१.८	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्तताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ ? सोको लागि अभिमुखीकरण गरिएको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्तताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिन अभिमुखीकरण गरिएको ।	महिला विकासका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्तताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने कार्यक्रम रहेपनि सञ्चालन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्तताहरूका बारेमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी नभएको र यस्तो जानकारी दिने कुनै कार्यक्रम नरहेको ।	
४९		अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र [illegible]		३.२.१	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०.५	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयैमा सम्पन्न हुने गरेको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू रहेपनि सो अनुसारको बजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम सञ्चालन नभएको ।	महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू नरहेको र यसकालागि बजेट समेत विनियोजन हुने नगरेको ।	निर्णय पुस्तिका

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५०				३.२.२	लैङ्गिक हिँसा रहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा गरेको छ ? (घोषणा गरेको मिति) र महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ ? (घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय)	०-१	०.५	लैङ्गिक हिँसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा भएको र महिला हिंसाविरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाइएको ।	लैङ्गिक हिँसारहित गाऊ /नगरपालिका घोषणा भएपनि महिला हिंसाका घटना उल्लेख्य रुपमा नघटेको ।	लैङ्गिक हिँसारहित गाऊ / नगरपालिका घोषणा पनि नभएको र महिला हिंसाका घटना उल्लेख्य संख्यमा रहेको ।	माइन्यूट
५१				३.२.३	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका)	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरिएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकारहरूले संचालन गर्नेगरे पनि प्रभावकारी नभएको ।	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नगरेको ।	माइन्यूट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५२				३.२.४	के स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै : जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	स्थानीय सरकारले समाजमा रहेको विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो आदि मध्ये केहीमात्र सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो आदि सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालन हालसम्म नगरेको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५३		कानूनी साक्षरता		३.३.१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरिएको .	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुमध्ये केही सिमितलाई मात्र नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुमध्ये कसैलाई पनि नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण नगरिएको ।	माइन्यूट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५४				३.३.२	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषय वस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख, प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरेको	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूमध्ये केहीलाईमात्र कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्वन्धमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्वन्धमा कुनैपनि अभिमुखीकरण नभएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५५				३.३.३	के महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन ? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला र चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदि बारेअनुशिक्षण)	०-१	०	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदि बारे नियमितरुपमा अनुशिक्षण हुने गरेको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका केही बिषयमा अभिमुखिकरण हुने गरेको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी -कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदि बारे अनुशिक्षण नभएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५६				३.३.४	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरु लाभान्वित भएका छन्? (जस्तैः कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौन हिँसा बिरूद्धका कार्यक्रम आदिबारे अनुशिक्षण र यसको असर)	०-१	०	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्ध महिलाहरू सशक्तिकरण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेच विखन विरुद्ध कार्यक्रम छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका बिषयहरु मध्ये केहीमा महिलाहरूको सशक्तिकरण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन नभएको र यसले महिलाको कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिँसा बिरूद्धका कार्यक्रमहरूमा महिलाहरु सशक्त नभएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५७		विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता		३.४.९	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गरे/नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे/नरहेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृतगर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स हुने गरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान समेत रहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका सिमित व्यक्तिसँगमात्र परामर्श लिने गरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श लिने नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरीएको विशेष राहतको प्रावधान समेत नरहेको ।	पालिकाको योजना तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५८				३.४.२	स्थानी यस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरेको ।	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहका महिला रकेही वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरेको ।	स्थानीयस्तरको विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहका महिला र वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको तथ्याङ्क नराखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने गरेको ।	
५९				३.४.३	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी सञ्चालन गर्ने गरेको ।	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा केही वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको सहभागितामा उनीहरूलाई प्राथमिकतामा राखी सञ्चालन गर्ने गरेको ।	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको सहभागिता विना उनीहरूलाई बिशेष प्राथमिकता नदिइ सञ्चालन गर्ने गरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम र बजेट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६०				३.४.४	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरेको ।	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय मध्ये सिमितको सहभागितामा निर्णय गर्ने गरेको ।	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको सहभागितामा विना नै निर्णय गर्ने गरेको ।	निर्णय पुस्तिका
६१	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधारविकास		४.१.१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री र संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री तथा संबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत हुने गरेको ।	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी भएपनि लैङ्गिक र बालमैत्री तथा संबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको ।	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लगत अनुमान तयार गर्दा महिला, बालबालिका र अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक बालमैत्री तथा संबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको .	नीति तथा कार्यक्रममा उल्लेख गरिएको ।

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६२				४.१.२	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ/छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको ।	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरूमध्ये केहीको मात्र निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको ।	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने नगरेको ।	बार्षिक नीति निर्माण गरी कार्यारम्भ गरिएको ।

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६३				४.१.३	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरिएको छ/छैन ?	०-१	१	स्थानीय तहले १५०० वर्ग फिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने गरेको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्नुपर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिट भन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्वन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशन दिने कुनै नीति नै नभएको र हालसम्म यस बिषयमा नसोचिएको ।	योजना तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६४				४.१.४	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जल विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे/नरहेको ?	०-१	१	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जल विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहेका ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जल विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्ने सोच बनाएको तर सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू नरहेको ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा (जल विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि) को प्रयोग गर्न नीति तथा सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू समेत नरहेको ।	नीति तथा कार्यक्रममा मापदण्डको व्यवस्था
६५		प्रजनन् स्वास्थ्य		४.२.१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए/नभएको ?	०-१	१	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगा गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश गरी सो नीति कार्यान्वयन गरिएको ।	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी बार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा गलगाउने नीति तथा यसको कार्यान्वन केही पनि नभएको ।	गाउँपालिकाको स्वास्थ्य नीति

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६६				४.२.२	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपान का निमित्त अलगै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ/छैन ?	०-१	०.५	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सोको व्यवस्थापन गरिएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्वास्थ्य नीति तथा कार्यक्रम
६७				४.२.३	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन् ?	०-१	१	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी केही विशेष कार्यक्रमहरू मात्र संचालन भएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कुनैपनि विशेष कार्यक्रमहरू संचालित नभएका	नीति तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६८				४.२.४	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए/नभएको ?	०-१	०.५	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयनमा रहेको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम भएपनि बजेट विनियोजन नभएको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट नभएको ।	पालिकाको स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति कार्यक्रम
६९		शिक्षा कार्यक्रम		४.३.१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने नीति भएपनि पर्याप्त प्रयास नभएको ।	स्थानीय तहलेआफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध नमिलाएको ।	पालिकाको योजना तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७०				४.३.२	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, नि:शुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ?	०-१	१	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकासबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका केही परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकाकेही बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पालिका भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायकाकुनै बालबालिकालाई पनि दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक उपलब्ध गराउन छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध नमिलाएको ।	विद्यालय भर्ना अभियान संचालन गरेको निर्णय

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७१				४.३.३	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालित भए/नभएका ? (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि (कार्यकम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या)	०-१	१	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन भएका ।	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा, आदि संचालन गर्ने नीति भएपनि बजेट विनियोजन नभएको ।	अशिक्षित महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षाहरू, साथी शिक्षा, कार्यमूलक प्रौढ शिक्षा, बच्चादेखि बच्चा कक्षा आदि कुनै पनि संचालन नभएको ।	बजेट विनियोजन भएको ।
७२				४.३.४	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	१	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।	केही विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण सम्वन्धी सिमित कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण जस्ता कुनै कार्यक्रम संचालन हुने नगरेको ।	नीति तथा बार्षिक कार्यक्रम र बजेट

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७३		खानेपानी तथासरसफाइ		४.४.१	गाउँपालिका/ नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए/नभएको ?	०-१	१	गाउँपालिका/नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भएको ।	गाउँपालिका/ नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि एउटै शौचालयको व्यवस्था भएको ।	गाउँपालिका/ नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्यानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध नभएको ।	निर्णय गरेको र नियमित अनुगमन
७४				४.४.२	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामाकेही वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौंडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	प्राथमिकतामा राखेर निर्णय गरेको

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७५				४.४.३	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बजेट तथा कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसा बाली तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता हुनुपर्ने जस्ता चेतना अभिबुद्धि कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७६				४.४.४	महिलाहरू बढी मात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०	महिलाहरू बढी मात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासे पानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परंपरागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	
७७		स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन		४.५.१	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ/छैन ?	०-१	०	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगार मूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको ।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगार मूलक, आयमूलक र सीपमूलक केही कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको तर र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन नभएको।	स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कुनै कार्यक्रम राख्ने नगरिएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७८				४.५.२	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने गरे/नगरेको ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वियन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेस्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय नगरेको र कुनै त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको ।	
७९				४.५.३	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे/नगरेको ? (मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिम सम्बन्धी सुचकाँक)	०-१	०.५	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरेको ।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नगरेको ।	बजेट तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८०				४.५.४	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए/नभएको?	०-१	०.५	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम नभएको ।	नीति तथा कार्यक्रम
८१	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन		५.१.१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरेपनि सम्बन्धित अधिकारीबाट तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम अनुसार बजेट विनियोजन

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८२				५.१.२	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए/नल्याएको ?	०-१	०.५	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता केही नीतिमात्र कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता कुनै नीति कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	निर्णय पुस्तिका
८३				५.१.३	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ ? (कार्यकम संख्या र उपस्थिति)	०-१	०	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्घताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय भएपनि कार्यान्वयन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताका क्षेत्रमा कुनै कार्यक्रम तय नभएको तथा कुनै कार्यान्वयन नभएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८४				५.१.४	संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ ?	०-१	०	संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गर्ने गरेको ।	संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयनगर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन भएपनि कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन नभएको।	संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्ने कुनै कार्यक्रममा रकम विनियोजन नभएको र हालसम्म कुनै कार्यक्रम नभएको ।	
८५		उत्तरदायित्व रजवाफदेहिता		५.२.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले आकल झुकल केही कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले कुनै कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने नगरेको ।	बजेट विनियोजन

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८६				५.२.२	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको उपस्थिति रहने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको कहिले काहीँमात्र उपस्थिति रहने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको उपस्थिति रहने नगरेको ।	सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम गर्ने गरेको दस्तावेज ।

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८७				५.२.३	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे/नगरेको र यसरी उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्न उपर स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नमध्ये केहीको मात्र स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने गरे पनि यसमा स्थानीय सरकारबाट सम्बोधन हुने नगरेको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८८				५.२.४	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याए/नल्याएको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरे पनि कार्यान्वयनमा आइ नसकेको ।	स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	नीतिगत निर्णय गरेको
८९		सूचना तथा संचार		५.३.१	स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे/नगरेको र महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक गरेको ।	स्थानी यसरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे पनि महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नगरेको ।	स्थानीय सरकारले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने नगरेकोर महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएकाव्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नगरेको ।	गाउँपालिकाको परिचय विवरण
९०				५.३.२	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने नगरेको ।	निर्णय पुस्तिका

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९१				५.३.३	के स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ ?	०-१	०.५	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वाट केहीमात्र समावेशी तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा माध्यमद्वाट समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने नगरेको ।	नीति निर्माण
९२				५.३.४	के स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ ? (आधार तथ्याँकसँग समेत तुलना गर्न सकिने)	०-१	०.५	स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको ।	स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह भएपनि यसबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको आधार नभएको ।	स्थानीय स्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्य लक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह नभएको र स्थानीय तहका कार्यक्रमबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि नभएको ।	नीति तथा कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९३		अनुगमन मूल्याङ्कन		५.४.१	के कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ ?	०-१	१	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको ।	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले केहीमात्र लाभ लिन सकेको ।	कार्यक्रम तथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्वन्धित समुदायले लाभ लिन नसकेको ।	नीति तथा कार्यक्रम र बजेट
९४				५.४.२	के स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिन्छ ?	०-१	०	स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरिएको ।	स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारले संचालन गरेका कार्यकमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकासका कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने कार्यक्रम नभएको ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९५				५.४.३	के स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न बर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठ नागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल गर्नेगरेका छ ?	०-१	०	स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी, जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि यदाकदा छलफल हुने गरेको ।	स्थानीय सरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग (आदिवासी जनजाति, दलित मधेशी, मुश्लिम, पिछडा वर्ग) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथि छलफल हुने नगरेको ।	
९६				५.४.४	के अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ ?	०-१	१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका केही पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छैन ।	नीति तथा कार्यक्रम
९७		समन्वय र सम्बन्ध विस्तार		५.५.१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका केही नीति, कानून तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा मात्र सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने नगरेको ।	निर्णय पुस्तिका र नीति कार्यक्रम

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९८				५.५.२	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमित रुपमा कार्य हुने गरे/नगरेको ?	०-१	०.५	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा आकल झुकल कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि बेलाबेलामा कार्य हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि कार्य हुने नगरेको ।	निर्णय पुस्तिका तथा नीति कार्यक्रम
९९				५.५.३	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०	लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरेको ।	लैङ्गिक समानतातथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का केही प्रतिनिधिलाई मात्र लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम दिने कार्यक्रम रहेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने नगरे ।	

सि.नं.	मूल विषय	सहायक विषय	अंक	सूचक नं.	सूचक	सूचकको अंक	प्राप्ताङ्क	१ अङ्क आउने अवस्था	०.५ अङ्क आउने अवस्था	० अङ्क आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१००				५.५.४	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्वारा पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरे/नगरेको ?	०-१	०	महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय सुरक्षा परिषद्वाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना ,मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयारगरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्वाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरेपनि कार्यान्वयन नगरेको ।	महिला विरुद्धहुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय सुरक्षा परिषद्वाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत बिरूद्धको कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने नगरेको ।	

१०.२ सरुमारानी गाउँपालिकामा लैससास परीक्षणको शीर्षकगत प्राप्तांक तालिका

क्र स	सूचक तथा उपसूचकहरू	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	कैफियत
१	**नीति, कानून, योजना**	**२०**	**१३.५**	
	➢ नीति र कार्यमा समावेशिता सहभागीता	८	५.५	
	➢ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	६.५	
	➢ बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	१.५	
२	**संस्थागत व्यवस्था**	**२०**	**११**	
	➢ कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२	
	➢ कार्यप्रणाली समावेशी	४	१.५	
	➢ समिति, उपसमिति र कार्यदलमा	४	३	
	➢ वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	२.५	
	➢ तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२	
३	**मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास**	**२०**	**५.५**	
	➢ मानव संशाधन तथा क्षमता विकास	८	१.५	
	➢ अनौपचारिक मूल्य मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	१.५	
	➢ कानूनी साक्षरता	४	०.५	
	➢ विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	४	२	
४	**सेवा प्रवाह**	**२०**	**१२**	
	➢ पूर्वाधार विकास	४	३	
	➢ प्रजनन स्वास्थ्य	४	३	
	➢ शिक्षा कार्यक्रम	४	३.५	
	➢ खानेपानी तथा सरसफाई	४	१.५	
	➢ स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	१	
५	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व**	**२०**	**१०**	
	➢ सुशासन	४	१.५	
	➢ उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	२	
	➢ सूचना तथा सञ्चार	४	३	
	➢ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	२	
	➢ समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	१.५	
	जम्मा	**१००**	**५२**	

१०.३ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक परीक्षणका सूचकहरूमा प्राप्त नतिजालाई माकुरी जालो र स्तम्भ चित्रमा प्रस्तुत

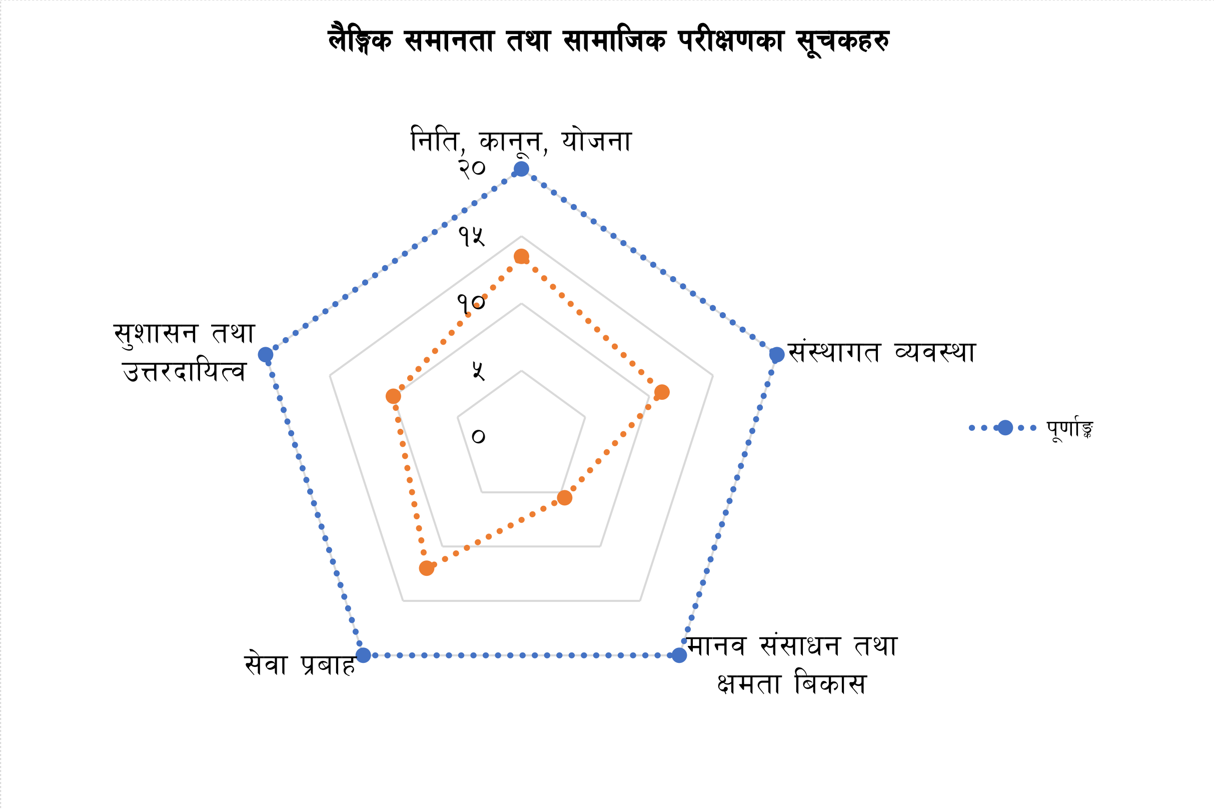

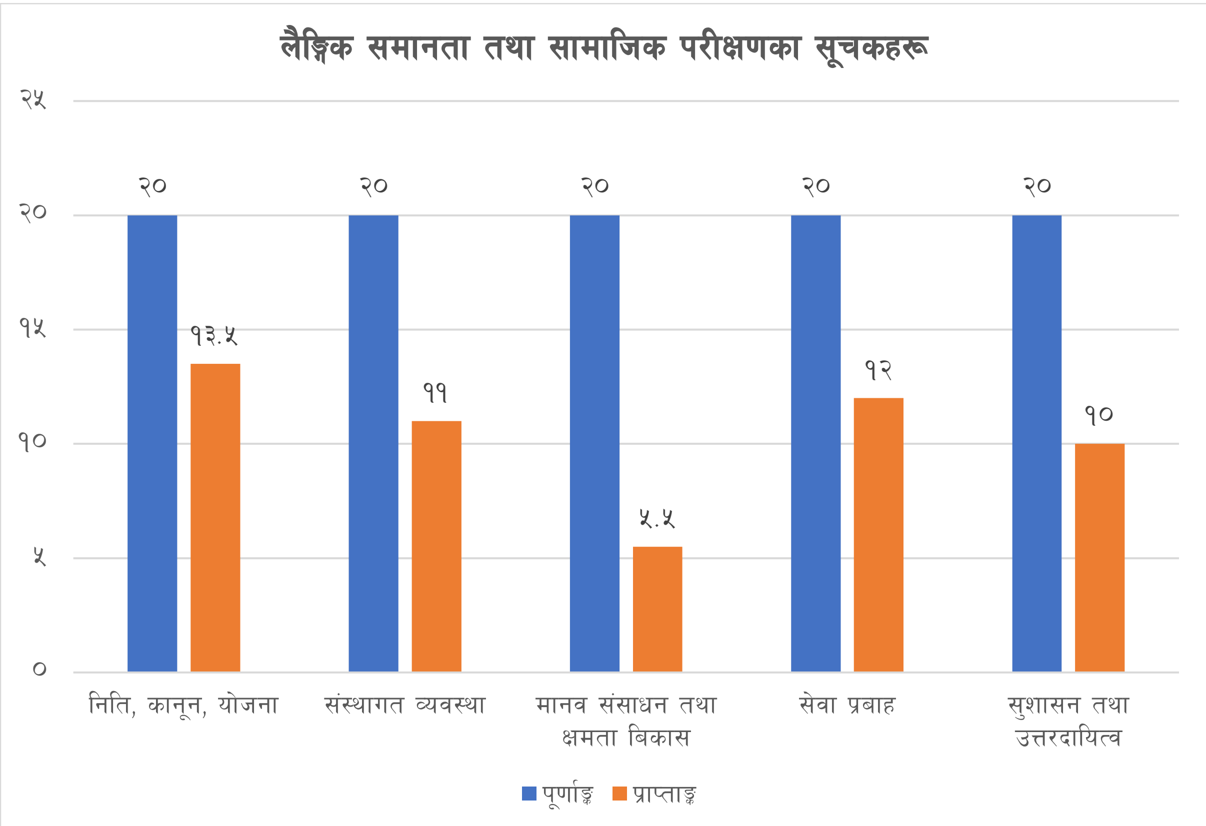

१०.४ लैससास परीक्षणका उपसूचकहरूमा प्राप्त नतिजाको माकुरी जालो र स्तम्भ चित्र

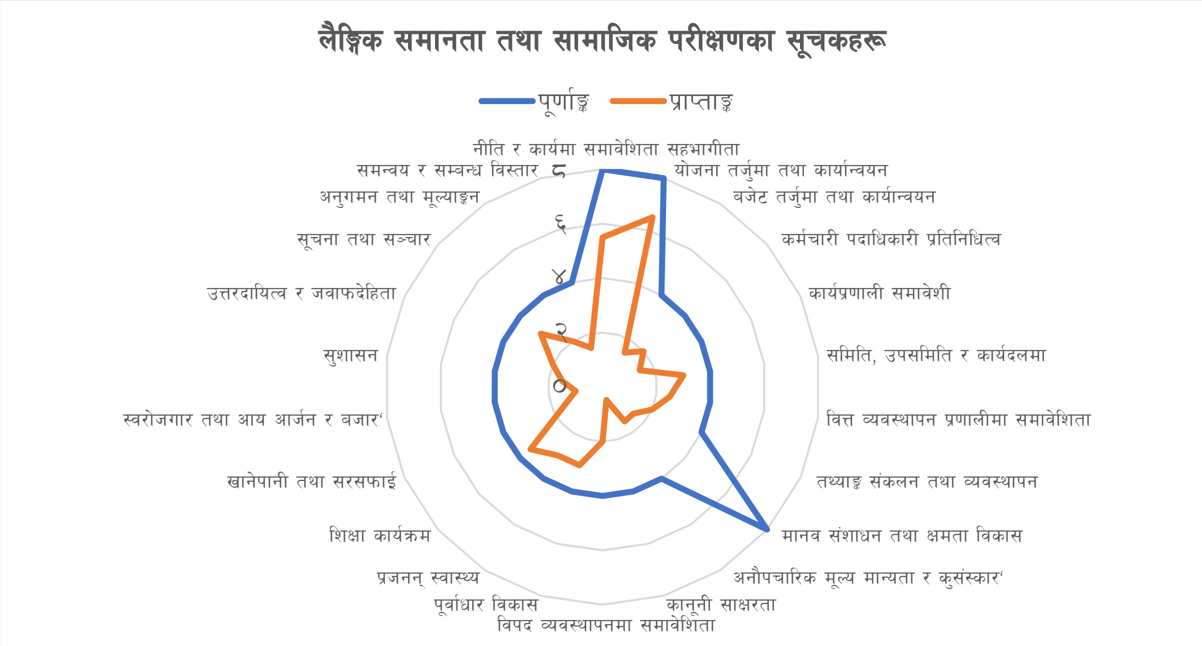

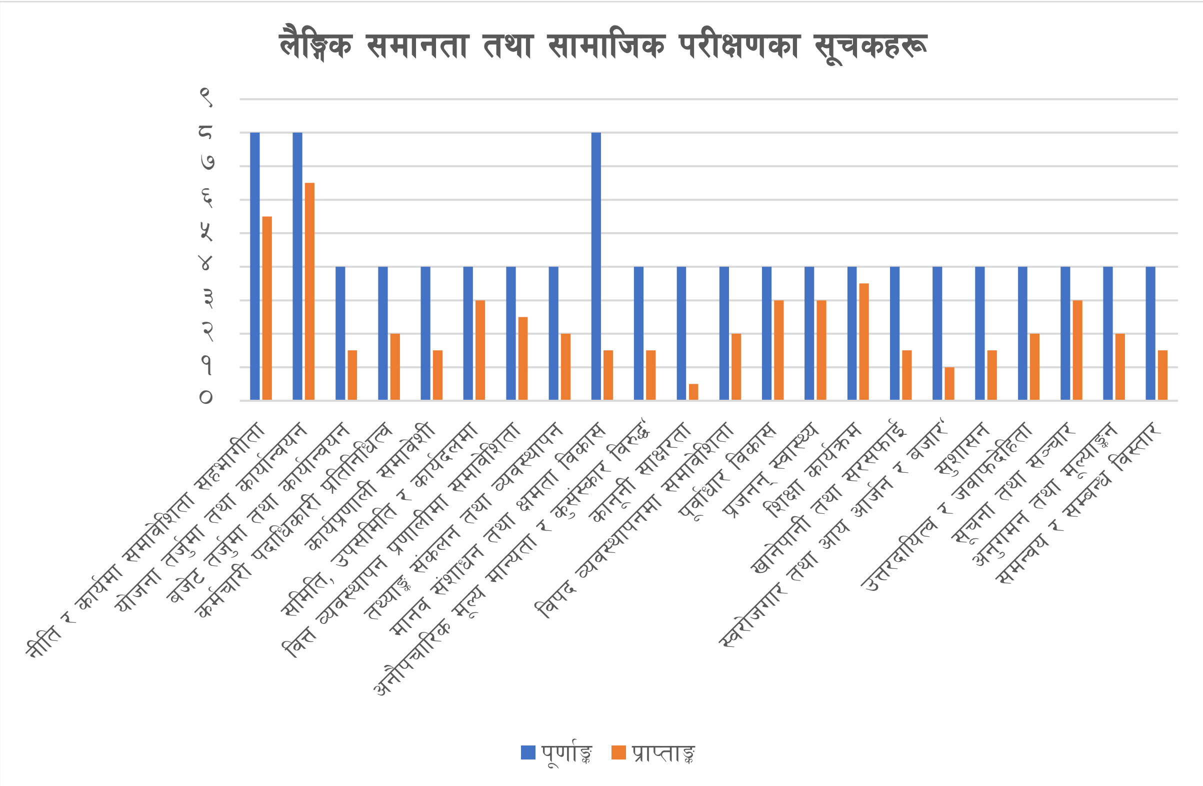

१०. सवल पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर र चुनौती विश्लेषण

सबल पक्षहरू	कमजोर पक्ष	अवसर	चुनौती
नीति, कानून र योजना			
नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्दा महिला तथा बञ्चितिमा परेका समुदाय एवं लक्षित वर्गको समस्यालाई अध्ययन गरेर समावेशी स्वरुपको नीति कानून सम्पादन गर्ने गरिएको, नीति कानूनले सामाजिक विभेदको अन्त्य गर्ने प्रयास गरेको र श्रम विभेदको अन्त्य गरिएको ।	आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने नगरेको ।	नीति तथा कानून निर्माण गर्दा पालिकाले स्थानीय तहका लक्षित समूदायको आवश्यकतालाई ध्यानमा राखेर नीति तथा कानूनको मस्यौदा गर्ने गरेको कारण आगामी आ.व.मा थप प्रभावकारी नीति तथा कानूनहरू निर्माण हुने ।	श्रोत र साधनको अभाव तथा दक्षताको कमीको कारण ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने विषयमा पर्याप्त ध्यान पुग्न नसकेको ।
आवधिक तथा बार्षिक नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कुराहरू समावेश भएको। योजना निर्माण गर्दा समानुपातिक सहभागितालाई ध्यानमा राखेर लक्षित वर्गको हितको लागि समुदायबाट नै प्रस्ताव आएका योजना तथा कार्यक्रमलाई समेटेर निश्चित बजेट तर्जुमा गरी प्रभावकारी कार्यक्रमहरू लागू गर्ने अभ्यास थालिएको ।	योजना तर्जुमा गर्दा व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुन नसकेको । स्थानीय सरकारले योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समूहहरूको छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने नगरिएको । दीगो विकासका लक्ष्यलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुन नसकेको ।	स्थानीय सरकार प्रभावकारी योजनाबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त स्थापित हुदै जादा लैससासको मूल उद्देश्य प्राप्त हुने विषयमा क्रमशः अगाडि बढ्दै गरेको ।	योजनाको औचित्य, आवश्यकता र महत्वलाई बुझेर समय सान्दर्भिक योजनाहरू निर्माण गरी कार्य गर्न नसक्दा श्रोत, साधन र समय खर्च हुने । दीगो विकास लक्ष्यलाई पच्छ्याउन नसक्दा योजनाहरू प्रभावकारी नहुने तथा जनआवश्यकताको सम्वोधन नहुने भएकोले समाजमा निराशा जाग्ने ।
संस्थागत व्यवस्था			
कार्यप्रणालीलाई समावेशी बनाउने प्रयास थालिएको । पालिकाका विभिन्न समिति, उपसमिति तथा कार्यदलमा समानुपातिक प्रतिनिधित्वको व्यवस्था गरिएको ।	कर्मचारी एवं पदाधिकारीहरूलाई लैससासको लक्ष्य अनुरुप व्यवस्था गराउन नसकिएको । कुनै पनि निर्णायक तहमा जातजाति, वर्ग, लिंग वा समुदायलाई समावेशीताको आधारमा समान प्रतिनिधित्व स्थापित गराई असमानता हटाउने गरी सकारात्मक	कार्यप्रणालीमा सबै वर्ग समुदायको समानुपातिक सहभागितालाई प्रतिनिधित्व गराउने प्रयास गर्नाले लैससासको उद्देश्य पुरा हुने ।	सबै वर्गको समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गर्न सकारात्मक विभेद नीति लागू गर्न नसक्दा उपेक्षित वर्ग पछाडि

सबल पक्षहरू	कमजोर पक्ष	अवसर	चुनौती
	विभेदको नीति लागू गर्न नसकिएको । भएका प्रतिनिधित्वमा स्थानीय भाषा, संस्कृति र रहनसहन बुझ्न सक्ने व्यक्तिको अभाव रहेको । कार्यप्रणाली समावेशीकरणमा फितलो ।		परिरहने । कार्यप्रणाली सुधार गर्नु पर्ने ।
आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भइ आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ ।	कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको छैन।	सशक्तिकरणको लागि आवश्यक बजेट तर्जुमा गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा लैससासको उद्देश्य पुरा हुने ।	आचार संहिता नहुदा हिंसाका घटनाहरू दोहरिरहन सक्ने जोखिम बृद्धि । वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशी सिद्धान्तलाई आत्मासाथ गर्न सकिएन भने लक्ष्य प्राप्तिका कठिनाई हुने ।
पालिकाले संस्थागत व्यवस्था सुदृढ गर्नको लागि तथ्याँक संकलन तथा व्यवस्थापनमा कार्यारम्भ गरेको ।	समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्नको लागि पर्याप्त मात्रामा बजेटको व्यवस्था नगरेको र कम्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्वन्धी सूचना दिने नगरिएको ।	सूचना तथा तथ्याँकको व्यवस्थापनले लैससासको क्षेत्र विकासको लागि आवश्यक योजना बनाउन र सुधार गर्न मद्दत पुग्ने ।	संयन्त्रको अभावले गर्दा नीतिगत र कार्यगत सुझाव प्राप्त गर्न कठिनाई हुने र लैससास कार्यक्रम अलपत्र हुने । व्यवस्थित र भरपर्दो प्रणालीको विकास हुन नसक्दा पारदर्शी र जिम्मेवारीपनको अभाव भई संकट रहिरहने ।
मानव संशाधन तथा सामाजिक विकास			
सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको।	मानव संशाधन विकास केन्द्रको स्थापना भई लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको। पदाधिकारी/कमर्चारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंशा सम्बन्धी तालिम लिएका छैनन् र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थिएन।	भाषाको सम्वेदनशिलता र गुणस्तर तालिमले लैससास क्षेत्रको विकासमा सहयोगी भूमिका निर्वाह गर्दछ । तालिम प्राप्त जनशक्ति परिचालनबाट पदाधिकारी तथा कर्मचारीको क्षमता विकास भई लैससासको क्षेत्रमा प्रशस्त कार्य गर्न सकिने ।	कार्यविधिहरूको अभावमा भएका कार्यहरू अपारदर्शी भई भ्रष्टाचार र अनियमिता बढ्ने सम्भावना रहिरहने । तालिम कार्यक्रमको अभाव र भएका तालिममा समानुपातिक सहभागिता नभएको अवस्थामा लैससासको उद्देश्य हासिल नहुने ।

सबल पक्षहरू	कमजोर पक्ष	अवसर	चुनौती
पलिकाले श्रोत त साधनले भ्याए सम्म हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ ।	महिला विरुद्ध हुने सवै खाले हिंसा निमूल गर्ने कार्यक्रम र सो अनुसारको बजेट विनियोजन नहुदा महिला र वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम नरहेको र कार्यान्वयन नभएको।	बेला बेलामा गरिने जागरणमूलक कार्यक्रमले पनि लैससासको विकासको क्षेत्रमा धेरै मद्दत पुग्ने । यस्तो कार्यको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन हुनुले थप प्रभावकारी हुन्छ।	लक्षित समूहलाई आवश्यक तालिम प्रदान नगर्दा उनीहरूको क्षमता विकास नहुने र सधैं पछि परिरहने । महिला विरुद्ध हुने सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रम नहुँदा लैससासको उद्देश्य पुरा नहुने ।
महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई बिषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरेको छ।	निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधिहरू लगायत कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन लगायतका कानूनी शिक्षा प्रदान गर्नुका साथै कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्वन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने नगरेको।	जिम्मेवार व्यक्तिहरूलाई कानूनहरूको बारेमा जानकार गराउँदा समाजमा गैर कानूनी कार्य न्यून हुदै जाने र लैससासको क्षेत्रमा विकास हुने ।	जिम्मेवार व्यक्तिहरूलाई आवश्यक कानूनहरूको बारेमा जानकार नगराउँदा, आफ्नो लागि आवश्यक पर्ने कानून एवं कार्यविधि आफैं तयार गर्ने गरेमा समाजको आवश्यकता बारे पहिचान हुन नसक्दा अव्यवहारिक कानूनको पालनामा रहनु पर्ने वाध्यताको श्रृजना हुने ।
पालिकाले विपद सम्वन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने कार्य थालेको ।	विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नरहेको।	विपद व्यवस्थापन कार्यले समुदायमा सुरक्षाको प्रत्याभूति हुने र सहयोगी भावको विकास हुने ।	समाजको समस्या समाजबाट नै खोज्ने प्रयास नगर्दा वास्तविक समस्याको पहिचान नहुने र कार्य प्रभावकारी पनि नहुने ।
सेवा प्रवाह			
परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्ने सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट नभएको।	बालबालिकाको स्वास्थ्य सुरक्षाको लागि कार्य गर्न सक्दा त्यसलाई जिम्मेवार सरकारको संज्ञा दिइन्छ । जिम्मेवार सरकार प्रति	स्वास्थ्य विमाको लागि आवश्यक मात्रामा रकम विनियोजन गर्न नसक्दा असुरक्षाको अनुभूति कायम रहन्छ।

सबल पक्षहरू	कमजोर पक्ष	अवसर	चुनौती
स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू अर्थात प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन्।		जनताको भरोसा कायम रहन्छ ।	
खानेपानी र सरसफाइको सम्वन्धमा विशेष कार्यक्रमहरू लागू गरिएका ।	खानेपानीका श्रोतको संरक्षणमा सुधारको खाँचो रहेको ।	स्वास्थ्य र सफाईको नीतिले पालिकाका नागरिकहरू स्वस्थ रहने र स्वस्थ नागरिकले जिम्मेवार भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने ।	श्रोतको संरक्षणको लागि बातावरण संरक्षणमा ध्यान पुऱ्याउनु पर्ने हुन्छ । लहडमा गरिएको कार्य दीगो नहुने हुनाले भविष्यमा विभिन्न समस्याहरू आइ पर्ने ।
नागरिकलाई स्वरोजगार तथा आय आर्जन गराउनको तालिमहरूको व्यवस्था गरेको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई स्वरोजगारको लागि विशेष तालिमहरूको व्यवस्था नभएको र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको	पालिकाले शुरु गरेका केही सिपमूलक तालिमहरूले पनि व्यक्तिको क्षमता विकास भई आज आर्जन बढ्ने ।	समानुपातिक र समावेशी नीति अख्तियार गरी व्यक्तिको क्षमता विकास र आय आर्जनको क्षेत्रमा मद्दत पुऱ्याउन सकिएन भने सामाजिक खाडल देखा पर्छ ।
सुशासन तथा उत्तरदायित्व			
स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी कामकाज हुने गरेको।	विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा नल्याएको।	आवश्यक नीति निर्माण गरी जिम्मेवार पक्षबाट कार्यान्वयन गर्ने परिपाटीले सुशासनको प्रत्याभूति हुने र सुशासनबाट सामाजिक न्यायको अनुभुति भई लैससास प्रवर्द्धन हुने ।	सुशासन र उत्तरदायित्वको पूर्णरुपमा परिपालना हुन नसकेको अवस्थामा सेवा प्रवाहमा कमीकमजोर देखा पर्ने र त्यसबाट समाजमा द्वेष उत्पन्न हुने ।
स्थानीय सरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको।	सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बन्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट स्थानीय सरकारले लिएको नीति तथा कार्यकम र सो को कार्यान्वयका विषयमा आवाज उठ्ने नगरेको।	सेवा कार्यको पारदर्शितामा जति ध्यान दिइन्छ त्यति नै सुशासनको अनुभूति हुने गर्दछ । जति सूचनाका संयन्त्रहरू सक्रिय हुन्छन त्यति विश्वसनीयता बृद्धि हुन जान्छ। यस्ता सुचनाहरू स्थानीय भाषामा प्रशारण गर्दा व्यवहारिक हुन्छ ।	जवाफदेहिताको लागि आफ्ना जिम्मेवार संयन्त्रहरूलाई सक्रिय बनाउन सकिएन भने सुशासनमा धाँजा फाट्ने सम्भावना हुन्छ ।

सबल पक्षहरू	कमजोर पक्ष	अवसर	चुनौती
लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्रका प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू प्रदान गर्ने गरेको।	राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा भएका मानवअधिकार सम्वन्धी प्रतिवद्धता कार्यान्वयनको लागि आवश्कतानुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरी रकम विनियोजन तथा कार्यान्वयन नगरिएको ।	लैससासको विकासको लागि सरोकारवाला सवै पक्षलाई आवश्यकता अनुसार क्षमता विकास सम्वन्धी तालिमलाई प्राथमिकता दिइराखेमा लैससासको क्षेत्रको प्रवर्द्धन हुनेछ ।	राष्ट्रिय कार्ययोजनामा ध्यान दिनु पर्ने महत्वपूर्ण विषय भए पनि अन्तर्राष्ट्रिय प्रावधानहरूमा ध्यान पुऱ्याउन सकिएन भने जति प्रयास गर्दा पनि लैससासको लक्ष्य हासिल गर्न सकिदैन ।

११. सरमैरानी गाउँपालिकाको लैससास विकास कार्ययोजना

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
१. नीति, कानून र योजना								
२०		१.१.२ गाउँपालिकाले आफ्नो नीति कानून योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले लेखाजोखा गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका तथा बजेट तर्जुमा समिति	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी चैत्र मसान्त सम्म		नपर्ने
		१.१.४ गाउँपालिकाको महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू निर्माण गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	गाउँसभा तथा कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ ब	पर्ने	
		१.१.८ गाउँपालिकाको नीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने व्यवस्था गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	गाउँसभा तथा कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.		नपर्ने
		१.२.१ आवधिक तथा बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिती	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ ब		नपर्ने
		१.२.५ योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरूको लागि आवश्यकता विश्लेषण गरी कार्यक्रम तय गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	सामाजिक विकास शाखा तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिती	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ ब		नपर्ने
		१.३.२ गाउँपालिकामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमित रुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका तथा बजेट तर्जुमा समिति	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ ब	पर्ने	

पृष्ठ	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		१.३.३ लैससास सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनको लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	वडा समिती सामाजिक विकास समिती तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिती	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		१.३.४ गाउँपालिकाको बार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समुहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरुप कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	सामाजिक विकास शाखा तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिती	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
२. संस्थागत व्यवस्था								
२०	११	२.१.१ गाउँपालिकाको निर्णायक तहमा महिलाहरूको समान प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा		आगामी आ ब		नपर्ने
		२.१.३ गाउँपालिकाले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्वन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्ेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने व्यवस्था गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.		नपर्ने
		२.१.४ जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सवैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला र बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लागू गर्ने ।	गाउँकार्यपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	गाउँकार्यपालिका	आगामी आ.व.		नपर्ने
		२.२.२ गाउँपालिकामा लैंगिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ ब		नपर्ने

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		२.२.३ गाउँपालिकाबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता निर्माण गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	गाउँकार्यपालिका प्रमुख तथा प्रशासकीय अधिकृत	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.		नपर्ने
		२.२.४ योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सवै लक्षित समुदायको सक्रियता बढाउने कार्य गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा बालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.	पर्ने	
		२.३.३ गाउँपालिकामा संचालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समिक्षा सम्वन्धी कार्यमा गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हित हुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने व्यवस्था गर्ने ।	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण विकास समिती	सामाजिक विकास समिती तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.		नपर्ने
		२.३.४ गाउँपालिकाले गठन गर्ने विभिन्न समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको हितहुने गरी आएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरूको कार्यान्वयन गर्ने ।	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण विकास समिती	गाउँकार्यपालिका	सामाजिक विकास समिती तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति	निरन्तर		
		२.४.१ गाउँपालिकामा महिला विकास, लैंगिक हिंसा विरुद्ध महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा श्रोत व्यवस्थापनका लागि बार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी छुट्टै कोषको स्थापना गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	सामाजिक विकास समिती तथा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति	आर्थिक तथा प्रशाशन शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
		२.४.३ गाउँपालिकामा लैंगिक डेस्कको विकास र मानवीय श्रोतको लागि बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा तथा सरोकारवाला संघ संस्था	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ ब		

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		२.५.१ गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याँक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा तथा सरोकारवाला संघ संस्था	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.		नपर्ने
		२.५.२ गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना/तथ्याँक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिवको पहिचान गरी नक्शाँकन गर्ने ।	सुचना प्रविधी तथा सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	गाउँपालिकाका सबै शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		२.५.३ गाउँपालिकाले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याँक र सूचनालाई आधार मानेर विकास योजना तर्जुमा गर्ने ।	सुचना प्रविधी तथा सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	गाउँपालिकाका सबै शाखा			
३. मानव संसाधन तथा क्षमता बिकास								
२०	५.५	३.१.१ लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि बजेट विनियोजन गरी क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ ब		नपर्ने
		३.१.२. गाउँपालिकाका पदाधिकारी/कर्मचारीहरूको लागि लैंगिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्वन्धी तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.	पर्ने	
		३.१.३ तालिमका विषय बस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैंगिक सम्वेदनशिल भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा, सुविधा सम्वन्धमा पृष्ठपोषण लिने व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.	पर्ने	
		३.१.४ महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिबृद्धिका लागि प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास तालिम, नेतृत्व विकास तालिम लगायतका निदृष्ट कार्यक्रमहरूको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ ब	पर्ने	

सूचाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		३.१.५ गाउँपालिकामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्वन्धी तालिम तालिम लिन सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोतको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.	पर्ने	
		३.१.६ गाउँपालिकामा मानव संशासन विकास केन्द्र वा शाखाको स्थापना गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा तथा सरोकारवाला संघ संस्था	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा तथा सरोकारवाला संघ संस्था	आगामी आ ब	पर्ने	
		३.१.७ महिला र बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोगको पूर्व तयारी कक्षाहरू संचालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा तथा सरोकारवाला संघ संस्था	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा तथा सरोकारवाला संघ संस्था	आगामी आ.व.	पर्ने	
		३.१.८ महिला विकासका लागि भएका बेइजिंग घोषणापत्रका १२ वटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा गाउँपालिकाका पदाधिकारी र कर्मचारीहरूलाई जानकारी गराउनको लागि अभिमुखीकरण तालिमको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	निरन्तर	पर्ने	
		३.२.१ महिला विरुद्ध सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम समयमा नै सम्पन्न गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	निरन्तर	पर्ने	
		३.२.२ लैंगिक हिंसा रहित गाउँपालिका घोषणा गरी महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहिष्णुता अपनाउने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	निरन्तर		नपर्ने
		३.२.३ गाउँपालिकाले महिला विरुद्ध हुने सवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	निरन्तर	पर्ने	

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		३.२.४ गाउँपालिकाले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार तथा सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	निरन्तर		नपर्ने
		३.३.१ गाउँपालिकाका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीहरूलाई नेपालको संविधान लगायत आवश्यक ऐन, कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरी तालिम प्रशिक्षणको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ ब	पर्ने	
		३.३.२ गाउँपालिकाका कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सवै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्वन्धी प्रकृया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य विषयवस्तुका सम्वन्धमा निरन्तर अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	गाउँसभा तथा कार्यपालिका	गाउँपालिकाका सबै शाखा	आगामी आ.व.		नपर्ने
		३.३.३ महिलाहरूको लागि विभिन्न हक अधिकार सम्वन्धी कानूनी शिक्षा सम्वन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
		३.३.४ महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्वन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट महिलाहरू कतिको लाभान्वित भएका छन अध्ययन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.		नपर्ने
		३.४.१ गाउँपालिकाले विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायसंग परामर्श गरी विशेष राहत र संरक्षणको लागि आवश्यक प्रावधानको व्यवस्था गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	लैससास समिति	आगामी आ ब		नपर्ने

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		३.४.२ गाउँपालिकाको विपद सम्वन्धी तयाँक संकलन, नक्शाँकन तथा व्यवस्थापन गर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय समेतको खण्डिकृत तथ्याँक राखी आपतकालिन कार्य संचालन गरी राहत वितरण गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	लैससास समिति	निरन्तर	पर्ने	
		३.४.३ समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धी कार्यगर्दा लाभान्वित समूहमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	लैससास समिति	निरन्तर		नपर्ने
४. सेवा प्रवाह								
२०	१२	४.१.१ गाउँपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजाइन, लागत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैंगिक, बाल र अपांगता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी संरचनाको निर्माण गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		४.१.२ गाउँपालिकाका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्वन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपांगता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गर्ने ।	गाउँकार्यपालिका	गाउँसभा तथा कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		४.२.२ गाउँपालिकाको कार्यालय, अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलगै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने ।	गाउँकार्यपालिका	गाउँसभा तथा कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		४.२.४ महिला, गरिव, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बीमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
		४.३.१ गाउँपालिकाले आफ्नो पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सवै बालबालिकालार्य विद्यालय भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाउने ।	गाउँकार्यपालिका	गाउँसभा तथा कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
		४.४.२ गाउँपालिकाको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौडामा पोखरी तथा टोल सफाई अभियान संचालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		४.४.३ कुहिने र नकुहिने घरयसी फोहर छुट्याउने व्यवस्था, फोहर संकलन तथा विसर्जन गर्ने कार्यलाई आधुनिकिकरण गरी करेसाबारी, गमला खेती जस्ता कार्यमा महिला पुरुष दुवैको सहभागिता हुने गरी चेतना अभिबृद्धि गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत प्रशाशन शाखा	सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		४.४.४ महिलाहरू बढीमात्रामा संलग्न हुने कार्यमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि स्थानीय महिलाहरूको सक्रिय सहभागितामा आकाशे पानी संकलन, भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुनर्जिविकरण र रिचार्जिङ कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	महिला तथा वालबालिका इकाइ	योजना शाखा	लैससास समिति तथा सामाजिक विकास शाखा	निरन्तर	पर्ने	
		४.५.१ गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरिवीको नक्शांकनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र बार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	लैससास समिति तथा सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		४.५.२ गाउँपालिकाले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	लैससास समिति तथा सामाजिक विकास शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
		४.५.३ पशुसेवा, कृषि, स्वास्थ्य एवं पूर्वाधरको सम्वन्धमा ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू र सामाजिक परिचालकहरू तयार गर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशाशकिय अधिकृत	सम्वन्धित शाखाहरू	निरन्तर	पर्ने	
		४.५.४ गरिव तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरुप सुपथ मूल्य सहकारी पसलको व्यवस्थापन गर्ने ।	लैससास समिति	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	अनुगमन तथा मुल्याङ्कन समिति	आगामी आ.व.	पर्ने	
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व								
२०	१०	५.१.२ गाउँपालिकाले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्ट्राचार विरुद्ध शुन्य सहनशीलता, सेवा प्रबाहमा निश्पक्षता र महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई अग्राधिकार प्रदान गर्ने जस्ता नीति निर्माण गर्ने ।	गाउँकार्यपालिका	गाउकार्यपालिका तथा प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.		नपर्ने
		५.१.३ महिला विकासका लागि भएका बेइजिंग घोषणा पत्रका १२ वटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	गाउँकार्यपालिका	गाउकार्यपालिका तथा प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	महिला तथा वालबालिका इकाइ	आगामी आ.व.		नपर्ने
		५.१.४ संयुक्त राष्ट्र संघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयमा नै सम्पन्न गर्ने ।	गाउँकार्यपालिका	गाउकार्यपालिका तथा प्रमुख प्रशाशकिय अधिकृत	महिला तथा वालबालिका इकाइ	निरन्तर	पर्ने	

पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		५.२.१ गाउँपालिकाले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गर्ने ।	योजना शाखा लेखा शाखा	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	सम्बंधित शाखाका प्रमुखहरू	आगामी आ.व.	पर्ने	
		५.२.२ गाउँपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यहरूको उपस्थिति गराउने व्यवस्था मिलाउने ।	योजना शाखा लेखा शाखा	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	सम्बंधित शाखाका प्रमुखहरू	आगामी आ.व.	पर्ने	
		५.२.३ गाउँपालिकाले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायको तर्फबाट गाउँपालिकाले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयनका विषयमा आवाज उठ्दा गाउँपालिकाले सम्वोधन गर्ने व्यवस्था गर्ने ।	योजना शाखा लेखा शाखा	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	सम्बंधित शाखाका प्रमुखहरू	निरन्तर	पर्ने	
		५.३.३ गाउँपालिकाले स्थानीय रेडियो, एफ.एम र छापा माध्यामद्धारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्वन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गराउने व्यवस्थाको प्रवन्ध गर्ने ।	योजना शाखा लेखा शाखा	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	योजना शाखा लेखा शाखा	आगामी आ.व.	पर्ने	
		५.३.४ गाउँपालिका स्तरमा महिला, बालबालिका तथा सवै जातजातिका विपन्न वर्ग, अपांगता भएका व्यक्ति, जेष्ठनागरिक लगायत अन्य लक्षित समूहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचार सम्वन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यी वर्गहरूको जनचेतनामा बृद्धि गराउने कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	लैससास समिति तथा महिला वालवालिका इकाइ	तथ्याङ्क समिती तथा प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	लैससास समिति तथा महिला वालवालिका इकाइ		पर्ने	

सूचाङ्क	प्राप्ताङ्क	अवस्थामा सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधी	थप दायित्व व्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
		५.४.२ गाउँपालिकाले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याँकन गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव बारे विश्लेषण गर्ने ।	लैससास समिति तथा महिला वालवालिका इकाइ	सामाजिक विकास शाखा	लैससास समिति तथा महिला वालवालिका इकाइ	निरन्तर		नपर्ने
		५.४.३ गाउँपालिकाको समिक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सवै जातजातिका विपन्न वर्ग लगायतका लक्षित समुदायको हितको लागि लक्षित कार्यक्रम निर्माण गर्ने सम्वन्धमा नियमित रुपमा छलफल गर्ने ।	लैससास समिति तथा महिला वालवालिका इकाइ	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	लैससास समिति तथा महिला वालवालिका इकाइ	निरन्तर		नपर्ने
		५.५.२ लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसंग संजाल बनेर कार्यगत छलफल गरी यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरुपमा कार्य गर्ने ।	योजना तथा सामाजिक विकास शाखा तथा महिला वाललालिका इकाइ	सामाजिक विकास शाखा	सामाजिक विकास शाखा	असार मसान्त	पर्ने	
		५.५.३ लैंगिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारबाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्रका प्रतिनिधिहरूलाई लैंगिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिमहरू संचालन गर्ने ।	लैससास समिति	सामाजिक विकास शाखा	महिला बालबालिका इकाइ	असारमसान्त	पर्ने	
		५.५.४ महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धी कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्द्वारा पारित प्रस्ताव नम्वर १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार कार्ययोजना तथा छुवाछुत विरुद्धको कार्ययोजना गाउँपालिकाको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।	सामाजिक विकास शाखा	प्रमुख प्रशाशकीय अधिकृत	सामाजिक विकास शाखा	असार मसान्त	पर्ने	

१२. निष्कर्ष

- सरुमारानी गाउँपालिकामा लैससास.परीक्षणको अभ्यास प्रथम पटक भएको हुँदा जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरू लगायत सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूमा यसप्रति चासो रहेको पाइयो ।
- गाउँपालिकाले छुट्टै लैससास सम्वन्धी केही नीति कार्यक्रमहरू निर्माण गरेको छ जस्तैः जेष्ठ नागरिकको सम्वन्धमा, अपांगता भएका व्यक्तिहरूको सम्वन्ध कार्यविधि बनाई कार्य गरेको भए पनि अन्य क्षेत्रमा पर्याप्त नीति निर्देशिकाहरू नबनिसकेको हुँदा कतिपय व्यवस्थामा प्रदेश कै नीति तथा कानूनलाई आधार मानेर कार्य गर्ने गरिएको छ ।
- लैससासका क्षेत्रमा हिंसा विरुद्धका कार्यक्रमहरू ठूलो जनसहभागिताका साथ गर्ने गरिएकोले महिला, बालबालिका र जातिय विभेद विरुद्धका कार्यहरूलाई न्यूनिकरण गर्नको लागि प्रयासरत रहेको ।
- गाउँपालिकाका विभिन्न कार्यक्रम तथा समितिहरूमा महिलाको सहभागिता रहने गरेको भएता पनि निर्णय प्रकृयामा महिला सहभागिताको सकृयता सन्तोषजनक नरहेको पाइयो ।
- आवधिक विकास योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि निर्देशक सिद्धान्तहरू पहिचान भएका छन त्यस मध्ये सामाजिक न्याय तथा मानवअधिकार अन्तर्गत लैससास क्षेत्रलाई पनि समेटिएको छ ।
- पालिका जिल्लामा नै सवै भन्दा बढी तालिम संचालन गर्ने पालिकाको रुपमा परिचित भएको छ । अघिल्लो आ.व.मा पालिकाले बजेट विभिन्न लैससास विकासको लागि शीर्षकमा बजेट विनियोजन गरेको पाइन्छ जस्तैः विभिन्न सिपमूलक तालिम संचालन गरेकोमा त्यसमा महिलाहरू मात्र ३०० बढी सहभागिता भएका थिए । त्यस्तै अन्तर्राष्ट्रिय विभेद तथा रंगभेद विरुद्धको दिवसको अवसरमा खुल्ला रुपमा ६६ जोडीलाई अन्तरजातीय विवाह कार्यक्रम गरिएको, राज्यले वास्ता नगरेको अपाँगलाई मासिक ५०० भत्ता दिने कार्यक्रम, टुहुरा बालबालिकाहरूलाई मासिक १००० भत्ता दिने कार्यक्रम, महिलाहरूको लागि कानूनी साक्षरता सम्वन्धी कार्यक्रमहरू, नवजात शिशुहरूलाई सहकारी मार्फत मासिक ४०० जम्मा गरिदिने कार्यक्रम, डोकोमा पानी बोकेर खानु पर्ने अवस्थामा परिवर्तन ल्याई २५०० घरमा धाराको पानी पुऱ्याउने लगायतका कार्य गरी गाउँपालिकाले लैससासको क्षेत्रमा थुप्रै कार्यक्रमहरू संचालन गर्दै आएको पाइयो ।

१३. सुझाव

- जनप्रतिनिधि एवम् कर्मचारीहरूलाई लैससास अवधारणा सम्बन्धी क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने ।
- लैससास समावेशीकरण बजेट विनियोजन गरी कार्यन्वयनमा जोड दिनु पर्ने ।
- स्थानीय कर्मचारीहरूलाई लैससास प्रर्वद्धन तथा विकासका कार्यक्रमहरूमा प्राथमिकतामा राखेर कार्यगर्नु पर्ने ।
- नेपाल सरकारका लैङ्गिक तथा सामाजिक विकासका नीति र प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयनमा थप जोड दिनुपर्ने ।
- लैङ्गिक हिंसा रहित समाज निर्माण गर्नका लागी र निर्धारित सूचकहरूमा सकारात्मक सुधार गर्नका लागि प्रभावकारी कार्यक्रम सचांलन गर्नुपर्ने ।

- गाउँपालिकाको पहिलो लैससास परीक्षणमा नै ५२ अंक प्राप्त गर्न सफल भएको कारण आगामी आर्थिक वर्ष देखि सुझाव अनुरुप कार्य गरेमा उल्लेख्य उपलव्धी हासिल गर्न सक्ने ।
- गाउँपालिकाको लैससासका क्षेत्रमा दीर्घकालिन सोच, परिकल्पना, नीति, कार्यनीति तथा रणनीति तय गरी अगाडि बढ्न सके छिटै नतिजा नजिक पुग्न सकिने ।
- लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिकरणका विषयलाई योजना तर्जुमाको समयमा प्राथमिकता दिने ।
- नेपाल सरकारका लैङ्गिक तथा सामाजिक विकासका नीति र प्रतिवद्धताहरूको कार्यान्वयनमा थप जोड दिनुपर्ने ।
- लैङ्गिक हिंसा रहित समाज निर्माण गर्नका लागी र निर्धारित सूचकहरूमा सकारात्मक सुधार गर्नका लागि प्रभावकारी कार्यक्रमहरू सचांलन गर्नुपर्ने ।
- गाउँपालिकाले लैससासका क्षेत्रमा तय गरेका नीति तथा कार्यक्रममा आगामी दिनहरू (आर्थिक वर्ष) मा थप सोच, परिकल्पना, नीति, कार्यनीति तथा रणनीति तय गरी अगाडि बढ्न सके छिटै नतिजा नजिक पुग्न सकिने ।
- लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशिकरणका विषयलाई योजना तर्जूमाको समयमा प्राथमिकता दिनुपर्ने ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची १: सहभागीको विवरण

क्र.स.	नाम	पद	सम्पर्क नं	लिङ्ग			सामाजिक समावेशिकरण						
				म	पु	अन्य	बा.क्षे.ठ.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य पछाडि परेका समुदायहरू	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू
१	झगबहादुर विश्वकर्मा	अध्यक्ष	९८४७९६१३५९		✓				✓				
२	मिना कुमारी सोमे	उपाध्यक्ष	९८४७९५८५८९	✓				✓					
३	चिन्तामणी रेग्मी	प्र.प्र.अ	९८५७८३६०२२		✓		✓						
४	बसन्तबहादुर जि.सी	वडाअध्यक्ष	९८४४८४६९६७		✓		✓						
५	चिन्तबहादुर सोमैमगर	वडाअध्यक्ष	९८५७८३३०१५		✓			✓					
६	भिमबहादुर मर्साङीमगर	वडाअध्यक्ष	९८४७२५८८९१		✓			✓					
७	तुलबहादुर रोका मगर	वडाअध्यक्ष	९८६४९८२१५५		✓			✓					
८	मुकुन्दराज शर्मा	वडाअध्यक्ष	९८५४८३३०८३		✓		✓						
९	सन्तबहादुर बरालमगर	वडाअध्यक्ष	९८४७९६८६५७		✓			✓					
१०	मो.हालिम हलुवाई	का.पा.सदस्य	९८४७८५६०५२		✓						✓		
११	टंकप्रसाद सुनार	का.पा.सदस्य	९८४७९२२६७६		✓				✓				
१२	सुशिला के.एम.	का.पा.सदस्य	९८४७९८६४५८	✓				✓					
१३	चन्द्रिमा थापा	का.पा.सदस्य	९८४७९५३६०६	✓			✓						
१४	जिवा सुनार	का.पा.सदस्य	९८१२८४३१९५		✓				✓				
१५	खिमा सुवेदी	कार्यपालिकास	९८४७८११८२१	✓			✓						
१६	लक्ष्मण आचार्य	का.पा.सदस्य	९८४७८२०४९१		✓		✓						

क्र.स.	नाम	पद	सम्पर्क नं	लिङ्ग			सामाजिक समावेशिकरण						
				म	पु	अन्य	बा.क्षे.ठ.	जनजाति पहाड/तराई	दलित पहाड/तराई	मधेशी	मुस्लिम	अन्य पछाडि परेका समुदायहरू	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू
१७	यमबहादुर रायमाझी	वडा सचिव	९८४७८७४९०६		✓		✓						
१८	देउमान सोमै मगर	MES अपरेटर	९८४७८५०४३९		✓			✓					
१९	विक्रम प्रसाद श्रेष्ठ	वडा सचिव	९८४७९६६१८२		✓			✓					
२०	शंकर राज आचार्य	पोषण	९८४७९३३८६४		✓		✓						
२१	सरस्वती अर्याल	वडा सचिव	९८४७८०६३३७	✓			✓						
२२	केशव गिरी	प.से.प्रा.	९८६८७९८२६१		✓		✓						
२३	चम्पा पाण्डे	ना.प्रा.स.	९८४७९१७२१९	✓			✓						
२४	ईश्वर जि.सी.	कृषि अधिकृत	९८२९८१४७७४		✓		✓						
२५	नेत्रबहादुर के.सी	प.स्वा.प्रा.	९८४७९५६७४०		✓		✓						
२६	आयुषा बस्नेत	क.अ.	९८४४९९६६९४	✓			✓						
२७	कुमारी सोमै	खा.प.स.टे	९८४७९०४६११	✓				✓					
२८	दिक्षा देवकोटा	इन्जिनीयर	९८४३७८२८८३	✓			✓						
२९	रेशम जि.सी.	स.इन्जिनीयर	९८४७३२८८४५		✓		✓						
३०	जिवन जि.सी.	वडा सचिव	९८६६९३२२१८		✓		✓						
३१	बाबुराम भट्टराई	वडा सचिव	९८४९०२८८९१		✓		✓						
३२	प्रेमबहादुर रोका	आ.ले.प.	९८६९२९४९९०		✓		✓						
	जम्मा												

जनप्रतिनिधिको संख्या : १५ **कर्मचारीको संख्या : १६** **अन्य सहभागीको संख्या : १**

अनुसूची २: कार्यक्रमको फोटोहरू

'समृद्ध प्रदेश, खुशी जनता'
समानता तथा सामाजिक
परीक्षण
मिति: २०७८/०९/
स्थान
आयोजक
गाउँपालिका

अनुसूची २: माइन्यूट्स

आज मिति २०८०।३।२५ गते यस सञ्जमारानी गाउँपालिकाको आयोजना र प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान नेपालको सहकार्यमा यस कार्यालयका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत चिन्तामणी रेग्मी ज्युको अध्यक्षतामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण सम्बन्धी कार्यक्रममा स्वकछमा छलफल गरी सम्पन्न गरियो

उपस्थिति

[signature]	श्री चिन्तामणी रेग्मी	(प्र-प्र-अ-)
	श्री झग ब- विश्वकर्मा	अध्यक्ष
	श्री मिना कु- रोके	उपाध्यक्ष
	श्री बसन्त ब- जि-सी-	वडा अध्यक्ष
	श्री चिन्त ब- सौर्क मगर	"
[signature]	श्री भिम ब- मसांङी मगर	"
	श्री तुल ब- रोका मगर	"
	श्री मुकुन्द राज शर्मा	"
[signature]	श्री सन्त ब- बराल मगर	"
	श्री मो- हलिम हलुवाई	कार्यपालिका सदस्य
	श्री टेक प्रसाद सुनार	" "
	श्री शुशिला के- एम	" "
	श्री चन्द्रिमा थापा	" "
[signature]	श्री जिवा सुनार	" "
	श्री खिमा सुवेदी	" "
[signature]	श्री लक्ष्मण आचार्य	प्रशासन शाखा प्रमुख
[signature]	श्री अनिता अर्याल	सहजकर्ता
[signature]	श्री सरस्वति पाठक	"
[signature]	श्री प्रेम रोका	अ-ने-प-
	श्री दिक्षा देवकोटा	ईन्जिनियर
[signature]	श्री यम ब- रायमाझी	वडा सचिव
[signature]	श्री जिवन डि-सी	"
[signature]	श्री सरस्वती अर्याल	"
[signature]	श्री जनक सुनार	"
[signature]	श्री विक्रम श्रेष्ठ	"
[signature]	श्री बाबुराम भट्टराई	"
[signature]	श्री शिवराज न्यौपाने	

Date : ....
Page: ....

[illegible] श्री देउमान सोमैमगर MIS सहयोगी
[illegible] श्री शंकरराज आचार्य
[illegible] श्री रेशम जि. सी.
[illegible] श्री कुमारी सोमै स्वा. पा. प्र. है.
[illegible] श्री आयुषा बस्नेत के. अ.
[illegible] श्री साधना सिंह म. वी. तथा स. उ. शा.

निर्णय नं. १ → स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ बमोजिम तपसिल अनुसार लै. स. सा. स. कार्यान्वयन समिति र कार्यदल गठन गरी निर्णय गरियो।

लै. स. सा. स. कार्यान्वयन समिति

१) रुग बहादुर विश्वकर्मा - संयोजक गा. पा. अध्यक्ष
२) मिना कुमारी सोमै - सदस्य गा. पा. उपाध्यक्ष
३) चिन्तामणी रेग्मी - सदस्य प्र. प्र. अधिकृत
४) भिम बहादुर मल्लठकुरी - सदस्य सामाजिक विकास समिति सदस्य
५) सुशिला अधिकारी - सदस्य शिक्षक सरस्वती मा. वि. बाङगेसाल
६) सरस्वती रिजाल - सदस्य महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका
७) भगवती पन्थी - सदस्य अपाङ्गता संजाल अध्यक्ष
८) शिवा सुनार - सदस्य कार्यपालिका सदस्य
९) सुशिला के. सी. - सदस्य कार्यपालिका सदस्य
१०) चिन्त बहादुर सोमै - सदस्य वडा अध्यक्ष ४ नं. वडा
११) साधना सिंह - सदस्य सचिव म. बा. तथा स. उ. शा.

कार्यदल

१) मिना कुमारी सोमै - संयोजक गा. पा. उपाध्यक्ष
२) चन्द्रीमा थापा - सदस्य कार्यपालिका सदस्य
३) भुमा आचार्य खनाल - सदस्य म. वि. स. संयोजक
४) यमन सिंह साउँबरे - सदस्य वडा नं. ३
५) साधना सिंह - सदस्य सचिव म. बा. तथा स. उ. शा.